

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/opozycja-w-prl/106416,Pierwszy-zjazd-niezaleznych-studentow-odbyl-sie-w-Krakowie.html>

ARTYKUŁ

Pierwszy zjazd niezależnych studentów odbył się w Krakowie

OKRES HISTORYCZNY

(1980-1990) Epoka Solidarności

Autor: MACIEJ ZAKRZEWSKI 03.04.2024

Od 3 do 6 kwietnia 1981 r., w gmachu ówczesnej Wyższej Szkoły Pedagogicznej obradował I Zjazd Niezależnego Zrzeszenia Studentów – pierwszej i największej niezależnej organizacji studenckiej w Polsce po 1945 r.

Od wydarzeń z października 1956 r. młodzież akademicka, obok robotników, była jednym z najbardziej niepokornych środowisk, otwarcie występujących przeciw komunistycznej władzy. Brutalna pacyfikacja studenckich protestów w marcu 1968 r. nie zlikwidowała ruchu studenckiej kontestacji. Wraz z protestami w czerwcu 1976 r. i powołaniem Komitetu Obrony Robotników młodzież na nowo włączyła się w nurt dopominający się zmian. Po zabójstwie Stanisława Pyjasa w maju 1977 r. powołano do życia Studencki Komitet Solidarności, a po podpisaniu Porozumień Sierpniowych jawnie i coraz głośniej podnoszono postulat stworzenia niezależnej ogólnopolskiej organizacji akademickiej, która przełamałaby monopol Socjalistycznego Związku Studentów Polskich.

Rejestracja i Zjazd NZS

Walka o niezależną organizację nie była jednak łatwa. Władze odmawiały rejestracji. Dopiero w wyniku fali strajków okupacyjnych zimą 1981 r., 17 lutego nastąpiła rejestracja Niezależnego Zrzeszenia Studentów. Odtąd stało się ono legalną, niezależną, organizacją akademicką o zasięgu ogólnokrajowym.

Student Janusz Kurtyka, przyszły prezes IPN, podczas strajku zimą 1981 r. na Uniwersytecie Jagiellońskim, jeden z założycieli NZS na Wydziale Filozoficzno-Historycznym UJ

Krakowski zjazd Zrzeszenia był pierwszym tak dużym forum niezależnych uczelnianych działaczy. Uczestniczyło w nim 264 delegatów reprezentujących 77 ośrodków akademickich. Dokonano wyboru władz. Powołano Krajową Komisję Koordynacyjną NZS, prezydium oraz przewodniczącego Zrzeszenia, którym został krakowski student socjologii Jarosław Guzy. Jednak oprócz tych ważnych dla funkcjonowania organizacji działań, zjazd był przede wszystkim form wymiany opinii. Studenci pracowali w komisjach tematycznych,

próbując sformułować program zmian w szkolnictwie wyższym.

Szkoła krakowska, szkoła warszawska

Na zjeździe doszło do kluczowego programowego sporu pomiędzy reprezentantami środowisk krakowskiego i warszawskiego. Pierwsi opowiadali się za działaniem na gruncie politycznym, drudzy chcieli bardziej koncentrować się na obszarze społecznym. Ostatecznie sporu nie rozstrzygnięto, ale mimo różnic obie frakcje widziały konieczności utrzymania jednolitej organizacji studenckiej.

(...) zjazd był przede wszystkim form wymiany opinii. Studenci pracowali w komisjach tematycznych, próbując sformułować program zmian w szkolnictwie wyższym.

Zresztą mimo sporu na poziomie ogólnym, zgadzano się w wielu konkretnych postulatach, a na zjeździe podjęto szereg uchwał wykraczających poza postulaty czysto akademickie. Domagano się uchwalenia nowej ustawy o szkolnictwie wyższym, dymisji ministra szkolnictwa wyższego, ale także zniesienia cenzury, poszanowania praworządności czy wypuszczenia więźniów politycznych.

Jasno również określono ramy politycznej strategii. Uznano konieczności bliskiej współpracy z NSZZ „Solidarność” oraz z innymi niezależnymi organizacjami, odrzucano możliwości szerszego współdziałania z SZSP jako organizacji o celach sprzecznych, z tymi, które stawiał sobie NZS.

Zjazd zakończył się 6 kwietnia nad ranem. Był ważnym etapem w okresie jawnej działalności zrzeszenia, trwającym do 13 grudnia 1981 r. Wprowadzenie stanu wojennego zahamowało rozwój masowego niezależnego ruchu studenckiego, który odradzał się w już w warunkach konspiracji. Tak jak czas stanu wojennego był czasem walki, tak zjazd symbolizował czas pracy i obywatelskiego zaangażowania na rzecz reform.

COFNIJ SIĘ